

Tragédie pohledem Jana Šibíka

BRUTÁLNÍ HAITI

ZEMĚTŘESENÍ NA HAITI označuje OSN
za největší katastrofu ve své historii

TEXT MICHAL KUBAL

Následující scény vracejí vzpomínky na záběry z Osvětimi, kde bagry před sebou hrnuly těla obětí do masových hrobů. Civilizace za těch pětadesát let pokročila – tady se obří lžíce neúprosně zakusuje do tlejících těl a bagrista svůj hrůzný náklad sype do přistaveného nákladáku.

Na pietu není čas. Mrtví musí ustoupit živým.

Policisté nekompromisně zasahují vůči zlodějům zboží. Tentokrát to byla trička.

Dvouletý chlapec má popáleniny na celém těle. Dočká se v přeplněné nemocnici pomoci?

Tenhle kluk měl smůlu. Ukradené věci sice odhodil, ale utéct už nestačil.

Haitány vytrhlo z letargie jen rabování

O nemocné se starají příbuzní. Lékaři nestíhají ošetřovat ani ty nejakutnější případy. →

Výprava pro vzácnou vodu

TA MRTVOLA LEŽELA před justičním palácem ještě pátý den po zemětřesení a slzy dvouleté holčičky pláčící bolestí nemohla utřít máma. Tady žádná máma nezůstala. Ten princip zůstává opravdu stejný: když už si myslíte, že jste viděli to nejhorší, přijdou ještě větší hrůzy.

ROZKOPNUTÉ MRAVENIŠTĚ

Přijeli jsme do Port-au-Prince ve čtvrtek ráno 14. ledna, den a půl po zemětřesení. Neuviděli jsme město srovnané se zemí, jak se psalo. Ale bylo poznat, že se tu stalo něco strašlivého. Ne z těch čtyřpatrových budov, které si jako strašidelný sendvič sesedly do výšky přízemí a rozdrtily všechno živé uvnitř. Ne z těch mrtvol na chodníku hlavní třídy, ledabyly přikrytých kusem hadru, zpod něhož vykukovaly zkrvavené nohy nebo ruce natažené v poslední křeči. Ani z toho neskutečného zápachu a hejn much všude kolem. Ale z těch, co přežili. Z jejich výrazů.

Port-au-Prince připomínalo mraveniště, do něhož kopla obří bota. Státisíce lidí vyrazily do ulic. Chaotický pohyb sem a tam, rychlá chůze, ale obličje s prázdným výrazem, z něhož jde číst, že ni-

kdo neví, kam jde a proč zrovna tam, ale že chce někam pryč. Pryč od toho, co se stalo.

V sutinách zřícených domů, škol i obchodů nikdo nekopal,

nikdo se ani nepokoušel dostat k zavaleným. Pod sutinami zůstali rodiče, děti, příbuzní, známí. Ještě chvíli po katastrofě zkoušeli volat o pomoc. Jako třeba

ba v jedné základní škole v centru města, ke které nás vede sotva patnáctiletý kluk, chlubící se titulem „člen místního krizového výboru“. Ještě v úterý odpoledne

Mrtvá lidská těla se proměnila v nebezpečné smetí. Musí se odvézt pryč.

Ranění čekali na příjem do nemocnice i několik hodin venku na betonu

to byla třípatrová budova, teď je nižší než okolní chatrče. „Slyšeli jsme hlasy, dětské volání o pomoc. Zkoušeli jsme odstranit sutiny, ale bez techniky to byla

marná práce,“ vysvětluje Evens bez známky dojetí nebo lítosti v hlase. Teď je na tomhle místě ticho. Ticho, z něhož i ve čtyřicetistupňových vedrech mrazí.

PARK ANDĚLŮ

Z lidí v troskách se stala statistika. „Tady je tři sta obětí, tady čtyři sta,“ někdy čísla v podání místních kolísají. O pár desítek metrů dál

nám Evens ukazuje místo, kde stávalo lyceum s poetickým názvem „Park andělů“. Úterý 12. ledna odpoledne dalo tomuhle jménu nový rozměr.

Krátce před pátou končilo vyučování, všichni mířili k východu. Po otřesech přestalo dolní patro existovat. A ze studentů se stala čísla a předmět sporu lidí, kteří se shromáždili kolem nás. Hádají se, jestli jich trosky uvěznily dvě stě, tři sta, nebo tisíce.

Čtyřicetiletá Milouse prochází kolem sutin a snaží se nahlédnout do zhroutené školy. Pro ni má tahle tragédie jméno. I tvář. Uvnitř jí zůstal jediný syn. Od zemětřesení od školy neodchází, pořád doufá, že se tu ukáže živý. Nebo že aspoň uvidí jeho tělo. Aby měla jistotu, že přišla o to nejcennější.

LIDSKÉ SMETÍ

Jméno mají všechny oběti. Teď už to ale málokoho zajímá. Evens nám ukazuje na ulici mrtvolu postarší ženy, přikrytou bílým hadrem: „Bydlela tamhle v tom domě, kousek nad řekou. Byla to naše známá.“ A jde dál. Stejně jako všichni kolem. Až o půlhodinu později přichází dvojice mladíků, balí tělo do deky a odnáší pryč. →

Nejvíce poničeným městem nebylo Port-au-Prince, ale šedesát kilometrů od něho vzdálené město Léogâne

Na koho zbylo ve Všeobecné nemocnici lůžko, měl napul vyhráno

Fatální nedostatek vody nutí lidi mýt se tam, kde ji získají. I uprostřed města.

Skončí v jednom z masových hrobů za městem.

Stejně jako desítky těl poházených za zdi Všeobecné nemocnice.

Když jsme přijeli, mávali na nás místní a ukazovali na dva obrovské nákladáky stojící uprostřed křižovatky. Před ústy si drželi roušky, šátky nebo jenom vytažený límeček košile - znamení, že okolo jsou mrtvá těla. Nebezpečné smetí. Na účtu k mrtvým není čas. Jsou hrozbou pro živé. Žádný sentiment se na současném Haiti nepěstuje.

BAGRISTOVA KOŘIST

O dvacet metrů dál je místo, kde se oddělují budoucí oběti bezejmenného bagristy od těch, kteří se budou snažit žít. Všeobecná nemocnice je největší ve městě, právě sem míří zranění ze všech koutů Port-au-Prince. Tady se soustřeďuje utrpení celého města.

Budovy jsou poškozené, místní se bojí držet pacienty uvnitř. Leží na příjezdových cestách, parkovištích - na matracích, polorozpadlých nemocničních lůžkách i jenom na papírových kartónech. Kapačky u postele dvaatřicetileté Florence jsou upevněné na ceduli „Parking Réservé“. Má vcelku

šťěstí - vyšlo na ni lůžko. S banální řeznou ránou na noze ale čekala na ošetření tak dlouho, až jí tu nohu museli amputovat. To byl jediný okamžik, kdy viděla lékaře.

Od té doby se o ni zase starají pouze její příbuzní. Infekci u ní ale spon zachytili včas, přišla jenom o nohu. Bagristovi za zdi nemocnice zatím unikla.

Domácí nestíhají, pomoc ze světa však přichází pomalu. Trojice amerických lékařů rychle prohlíží zraněné. Ty nejakutnější případy posílají do fronty na operaci. Pro-

vizorní sál vyrostl v jednom z pokojů chirurgie, tři operatéri se nezastaví. Komu nejde o život, musí počkat. I tak je ve frontě už sedm lůžek. Na slunci čekají na naději, že lékaři uvnitř budou dost rychlí, aby na ně došla řada včas.

U vchodu na chirurgii sedí matka. V rukou drží nahého chlapce. Dvouleté dítě má po celém těle popáleniny - růžová plocha zničené kůže spolehlivě přebíjí tu původní, tmavě hnědou. Chlapec pláče, matka ho marně utěšuje. Houpe ho spíš automaticky, v jejich očích je prázdno. O kus dál asi tříleté děvčátko hlasitě volá mámu. Američtí lékaři je prohlédli a místním pomocníkům ukazují směrem k sálu - jeden z případů, kdy jde o život. Děvčátko stále pláče. Není tady nikdo, kdo by je utišil - přivezli ho samotné z nejpostiženější části Port-au-Prince. Když se ptám americké lékařky na pár informací, mluví se mnou sotva minutu. Očima stále těká kolem sebe a láme se jí hlas. Ne nadarmo i OSN tuhle katastrofu označuje za největší ve své historii.

HLUCHÉ TELEFONY

Trvalo to týden, než se k těm nejpostiženějším začala dostávat

pomoc. Tenhle stát nikdy úplně nefungoval, po zemětřesení se ale zcela zhroutil. Velvyslanec v USA se pět dní marně pokoušel spojit s kterýmkoliv z ministrů haitské vlády, Barack Obama dvakrát marně volal haitskému prezidentovi. Policie, armáda, úřady - všechno přestalo fungovat. Svět posílal pomoc, problém ale byl, jak ji sem dostat. Otřesy zničily místní přístav, zůstalo tady letiště (bez řídicí věže) a jedna silnice z Dominikánské republiky. Letadla se s pomocí při přistání na letišti v Port-au-Prince naváděla sama. Když kontrolu převzali Američané, nepustili třeba na přistání letadlo Lékařů bez hranic a jejich chirurgové pak museli pilky na amputace shánět na místním tržišti. Zato let vypravený jedním z amerických guvernérů povolení dostal. Ze země odvezl několik desítek haitských sirotků.

Když už se pomoc na Haiti dostala, přišel hlavní problém. Humanitární organizace většinou reagují na požadavky místní vlády, ta určuje, kde je pomoc nejvíc zapotřebí. Na Haiti ale tenhle partner chyběl. I místní misi OSN zemětřesení úplně ochromilo. V troskách zdejšího hlavního úřadu zahynuly desítky lidí včetně jeho šéfa.

SAMI SOBĚ

Haitané se o sebe museli postarat sami. Komu tekla voda, zařídil si výhodný byznys - prodával ji sousedům. I tak se o ni kolemjdoucí prali. Ve zdejších slumech opět začaly vládnout obávané gangy. A lidé rabovali obchody. Nebo spíš - brali si to, co jim nebyla schopna dát jejich vláda ani svět. Ale taky co se jim kde zamloulo. Jako tomu klukovi v troskách někdejší bohaté obchodnické čtvrti. Narazil však na místní policii. Šlo to rychle - jediné varování a pak hned výstřel z brokovnice do rabujícího davu. Policista v kulichu a neprůstřelné vestě nikoho netrefil, rána ale splnila svůj účel. Jako všichni ostatní i kluk odhodil ukradené věci a utíkal. Měl smůlu. Skončil na zemi, hlavu přislápnutou teniskou jednoho z policajtů. Nakonec ho pustili, jeho lup ale putoval do policejní dodávky. Jedna z prvních scén, kdy začal fungovat zdejší stát. Bylo to právě rabování, jediná příležitost, která vytrhla Haitany z absolutní letargie.

V lopatě bagru jsem našel mrtvolu ženy, již sutiny zabily při porodu - ven už se dral nový život. Našel jsem matku, která porodila na kusu koberce uprostřed křižo-

vatky hned den po zemětřesení. Ani tady se neozval křik novorozence. Matku zavalily trosky a musela v bolestech porodit mrtvá dvojčata. V troskách Haiti jsem hledal celý týden trochu světla, něco pozitivního. Marně.

AUTOR JE ZPRAVODAJEM ČT VE WASHINGTONU

FINANČNÍ SBÍRKY

ČLOVĚK V TÍSNI:

na účet 40954095/0300; SMS ve formě DMS SOSHAI TI na číslo 87777

ARCIDIČEZNÍ CHARITA OLOMOUC:

na účet 35-1868350237/0100, variabilní symbol 99999; SMS ve formě DMS HAITI na číslo 87777

ADRA:

4028 4028/0300, variabilní symbol 391; SMS ve formě DMS ADRA na číslo 87777

LÉKAŘI BEZ HRANIC:

2101050700/2700, variabilní symbol 111.

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ:

na účet 222 826/5500 (bez variabilního symbolu)

Policisté nestačí udržovat pořádek, a tak si majitelé obchodů najímají ochranu, aby zachránili zbytky svého majetku